

120/7
1411

דברי ראש-הממשלה על בעיית הממשל הצבאי בתום הוויכוח על
גאום ראש-הממשלה בפיתחת הכנסת - 23.10.63

בנירתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה,

אומר טראש, כי מתוך הנחה שראש הממשלה צריך לודע את נפש
חברי-הכנסת, וביחוד את נפש האופוזיציה, אני יכולתי לטער סה יהיה הוויכוח
בחלקו, סה יהיה מוכנו, סכיב סה יתרכז תבירור. והנה ביקח את הסעיף
הראשון שהיה בו ספוט החירוט בדברי, במידה מסויימת - עניין הממשל
הצבאי. והנה הטיגו יחד עם האודאה ועם הברכה, שבדסה לי סכל הסתתפית
בבירור ובוויכוח הודיעו בעניין זה על החשיבות ועל הטעשה הסוב שבטשה.
אבל היו שאלות והשגות וספנות. שאלה אחת הייתה: אם עפיתם זאת עכשיו
או אתם עושים זאת עכשיו, מדוע אי-אפשר היה לעשות זאת לפני שנה או
שנתיים? מה קרה?

ספנות שסוגות טאנסיס שכביכול נאכקים ונלחמיס להשיג איזה דבר.
אומר, סכוכן שבטניין זה אנו הליכנו והולכים בדרך אספירית, בדרך נסיונית.
אין השאלה פשוטה וחלקה. היא סבוכה ומסובכת והסבך והסיכוכן ססון בתוך
העניין, בתוך הסצב. לא ישראל יצרה אותו ואולי גם לא הערבים סבישראל
יצרו אותו, אלא היחסיס שבין ישראל לבין סכניה. זאת אסרת, היחסיס
שטעבר לגבולות, טעבר לשני צידי הגבולות, ואין לרבות בצורה הרציונית
לעבור על העניין, ואין אפטרות לפתור את הסבך הזה בפתרון המפורסס בשם
"קציצת הקשר הגורדי" הזה. גם אם זה עולה בעינויים, בתרצה לזה סבלנות
ואגיד: הלא הכנסת כולה, ברובה הגדול והמכריע, ייחלה לכך שנים רבות.
היו שנים סכולס הביגו שנתוץ איזה הסדר סיוחד, שיש להשגן על חוק מסוייס,
זה או אחר. הדבר בטשך שנים, ואז בהדרגתיות נאו שינויים. זו לא
הפעם הראשונה טאנו סביאים שינויים, הקלות, הסבות. אתם בעצמכם אסרתם:
סרתיקות לכת. אולם, עכשיו נדסה לי שביבתיים הסטרפו לכמה סן המפלגות
באופוזיציה ביטוקיט נוספים אציצאא אחרים, טהט כבר לא ססין הסענה
הטטוסה היטירה - ישראל ואזרחיה והאזרחים הערביים בתוכה. אנו כמטשה
דמוקרטיית, מטפטר דמוקרטי, היהודים אסוניס על חיים דמוקרטיים - כיצד
אנו צריכים לחפש אפשרויות כדי להסיר, להקסין, עד כמה שאפשר, צל של
אפלייה, של הבדל, קיטוח.

בטשך השנים, אם ההפטרות ועם ההקלות, צרפתם כל סינו ביטוקיט
ספלגתיים שבדסה לכם שהיה זה לסובת ספלגה או ולרעה המפלגה סלכם.

נדמה לי שמטפלה לא יכולה - וכל מטפלה לא יכולה - לפעול על-פי הנימוקים הנוספים הללו. היא חייבת לראות ולהסתכל בעניין מטפת ערכו, מטפת הנחיצות או אי-הנחיצות. סוף-סוף, מטפלה שהיא באופוזיציה יכולה לטעון את מעבותיה, אבל בסופו של דבר לא היא בתפעת לאחריות סופית, לא על-ידי הכנסת ולא על-ידי הפס כולו. אפשר להביע כל מיני דעות וגישות, אבל מישהו צריך להחליט, מישהו צריך לשאת באחריות ומישהו חייב בכל פעם ויום יום לראות את העניין בהיקפו השלום, ואיננו יכול לתת דעתו לנימוקים מפלגתיים גם אם מפלגות אחרות טאטיסות את המטפלה שגם לה יש נימוקים וחשבונות מפלגתיים. אין לה ברירה, היא צריכה לראות ולהחזיק את הלפיד הזה ולאורו לבדוק מדי פעם בפעם את הענין לאישורו.

בדרך זו, חברי הכנסת, שנים אחדות הלכנו יחד, או כמעט יחד - כל הכנסת. אתם זוכרים שבראשית היו 54 אזורים סבורים בארץ ורק ב-1954 צמצמו את מספרם והעמידו על 16 בלבד.

ב-1957 רק בפתחה התבוצה לפעולה ולעכו בפעולת היום. ב-1959 נפתחו תל-אביב, חיפה, חדרה, פתח-תקווה, לוד ורמלה לתושבי הסטחים הסבורים לטענת היום ללא רשיון. ב-1962 ניתן היתר כללי לבני העדה הדרוזית. ניתנו אז רשיונות טבתיים לכלל האוכלוסיה הערבית, כוסל עוצר הלילה במשולח, נעשה תיקון בחוק בכדי לאפשר ערעורים על פסקי-דין והוקמו ועדות ציבוריות. זה היה ב-1962.

ובכן, אתן צריכים לראות: אלה ששואים את השאלה הזאת כאילו אינם סביבים, כאילו טוציאים את אלמנט הזמן בכלל הכל החישובים בסכך היחסים האלה. הזמן עושה את שלו. אמנם גם השכל עושה את שלו, אך גם הזמן עושה את שלו ונראה שהשכל עושה את שלו סכל הצדדים.

השכל הישר, לפי הרגשתנו ולפי תקוותנו, פועל בתלקים חשובים של האזרחים הערביים. אנחנו מאמינים שהמבט היום אינו כפי שהיה לפני 10 שנים או לפני 15 או 8 או 7 שנים. אולי פוסקה הציפיה, שיבואו לעזור ויבואו לבאול, לאט לאט משתכנעים כי הדרך הנכונה היא אזרחות באמנה וכנה, השתלבות והשתזרות במסכת חיי המדינה, משתכנעים יותר ויותר, ויש לקוות ל ולהאמין שגדל המספר הזה רב, כי בטוב למוינה

סוב לאזרחים, גם לערבים בתוכם. אבל זה פרוצס ואורך זמן. זה חלוי גם כמה שנעשה בפולס ובמה שנעשה סביב לנו. לא בן-יורם - וזאת הבינונו כולנו. האם מישהו אמר: - אם יש מדינה אין צורך בשום חוקים ובשום תקנות הגנה? כולכם הבינותם זאת. אמרתי שזה פרוצס ותהליך שבוודאי כולנו היינו רוצים כי יום יבוא ולא יהיה צורך בשום דבר נוסף, בשום דבר מיוחד אשר פוסל ומבטיח את הבטחון בחלק זה או בשטח אחר, בגבול זה או בגוש אחר.

בינתיים נעשתה גם פעולת פיתוח רצינית בארץ כולה ובאזורים הערביים בחקלאות; בחינוך, במעמוקה, בשירות, בשיכון, בדרכים, באספקת מים וחשמל, בשיתוף עם מוסדות ציבור - יותר ויותר סגע, אטנט יחד עם זאת: יותר התבשרות ידידותית, יותר היכוך ידידותי בהרבה מאד מקרים והזדמנויות.

ששום כך שאלה זו היא אפילו, לא הייתי אומר באיזו בית, אך יש בה איזו סיפה של רשעות. אם אתה בהתפתחות טובה, משפר, מסיב, מפני שלפני כולנו, לפני כל הממשלות עמדה כל הזמן השאלה אין להגיע למצב שלא יהיה צורך ולא יורגם שום הבדל בין אזרה לאזרה בארץ, וכאשר עם כל שיפור באה השאלה הזאת: אם כן - מדוע לא עשית זאת עד כה - דבר משללו פנים, שלווהו כולם, וגם היום כולם חשים - ואזכיה זאת - שטרם הגיע הזמן לביטול גמור - יש בשאלות הללו מן הטעם הסר.

היו גם שאלות מסוג: מדוע לא ביטול גמור, בדמה לי שאף אחד, לאמיתו של דבר, אינו מציע לא לקיים או לא להחזיק איזו שהיא מסגרת או איזה שהיא חוק או איזה שהם אמצעים כל עוד זה נראה הכרחי ונחוץ. בדמה לי שאין אף אחד, אבחנו כולנו אסובים על הבטחון, אנו כולנו רגישים וערים לענין ואיש אינו אומר: אין צורך בשום דבר, אומרים: צריך, אחר כך בנין: מה אתה כניכול הוצאה? ראשית, אם "הוצאה" - זה כבר טוב. "אתה מוציא את הכספית מהמד-חום". בזה הוא רוצה להודות שכמעט והוצאנו את כל התוכן סבגללו אפשר היה לטעון, הנה, איש פרטי, ערבי, מרגיש את עצמו באיזה מקום נפגע על-ידי קיום המסגרת הזאת.

והוא מסתפק לשאול: למה אתה מטאיר את המד-חום? אבל מבינה ובינה ואומר:
צריך ליצור מד-חום אחר, - מד-חום זה לא טובא הן בעיניו, בחוץ מד-חום
אחר. למה הדבר דומה? - למשפט המפורסם לשבור את החבית על היין.

אני הלכתי בדרך שייך אפשר להחליף. סוף-סוף בכל מה יש יכול ענבים,
יש יקב ובציר; ואם יש חבית בטעם ההכרה אפשר לאגור את היין אל תוך החבית.
אני מודה ואומר: הלכתי ואני הולך בדרך זו שאני מציע: לקיים את המסגרת,
מתוך תפילה ותקווה שלא יהיה צורך להשתמש בה, - תוך איזו מקופה, תוך
איזה מועד. כל מה שאפשר להוציא - הוציא, כל אחד מבין - והבינונו זאת
כל השנים - שזה מכביד, בוודאי שיש בכך פגיעה והתנגשות, אבל הבינונו שבמסגרת
המסובך ובחוצאת כל מה שעבר במשך השנים, הכרחית איזו מסגרת, הכרחי חוק
מסויים הכרחי סדר מסויים לא כולל, לא כמו כפל-אניב ובירוסלים. ואמרתי
קודם לא באשפת משי מישהו, לא באשפת חלק זה או אחר ולא באשפת מסלפת ישראל
- זה המצב. אולי יבוא יום, בינתיים - מה שאפשר להוציא, מה שבדמה לך או
בראה לך או שאתה סומך כהוצאה מההתפתחות של 15 השנים הללו, גם כהוצאה
מתכניות פיתוח חדשות ובוטחות, גם כהוצאה מסיפורת הגליל שאנחנו רוצים
להתחיל בו כעת בצורה אינטנסיבית. אני מודה ואומר: הלכתי בדרך לשבור על
החבית גם אם תקופה מסויימת היא לא תתסלא ביין. והלוואי שהיא לא תתסלא,
או שהיא תתסלא יין מהמשובח ומהמקודש.

לי אין כל קדושה, ואני מביט גם לכם לא לקדש שום מסגרת ושום צורה
חוק. לא לפסול את מה שיש, ולא לקדש צורה אחרת שמבטיחים לנו. אנב,
היו פעם פעמיים דומני בצירובות לחדש את המסגרת הזאת. מענין לו היסטוריון -
אם כי לא צריך שיהיה דוקא היסטוריון - היה מתעסק מדוע לא הגיעו לניסוח חדש,
לשינוי חדש, היה אולי מגיע למסקנה שמה כולנו הרגשנו שאנחנו עשויים בניסוח
להסתכן לא פחות מאשר בניסוח הקיים, אסרבו על כן מוטב לדחות זאת. על
המסגרת-המבטא-המדינית-המדינית המדינית לעשות עבודה עצומה ואדירה כשינוי
ובחידוש החיקתי, ועבודה זאת נעשית והולכת. יגיש גם היום הזה. המענה שאין
זה יפה מאד עדיין מקיימים חוק מנדאטורי, דומני כי זהו החלק הפחות רציני
כורייכוח הזה. אם הממשלה מקבלת ומאמצת לה את החוק הזה, הרי שהוא חדל
להיות חוק מנדאטורי, והפס הזה - חוק מנדאטורי, שאיבנו אהוב ואיבנו אהוד
עלינו חדל בענין זה להיות גורם. כשאנחנו מאמצים חוק ומקבלים אותו, כל זמן
שהוא קיים, כל זמן שהוא מאומץ, הוא איבנו חוק מנדאטורי.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

אודה אף פעם כל מה שאמרתי כי צריך להכיר את נפש הארופוזיציה, בכל זאת קיוויתי ורצייתי כי ילוו את הברכה פרבים הודו בשינוי ובתיקון הזה בפחות "אבליים". כל אחד הוסיף ואמר - אבל, אבל. מדוע קיוויתי ורצייתי זאת? - ודומני שאני רשאי לקרות ולרצות בזאת - לטובת העניינים והיחסים שלנו בארץ וגם כלפי חוץ. כאשר אתם באמת אוטריים כי יש ברכה בשינוי הזה, וכאשר אתם אוטריים שהנה כמעט הרצאתי את כל הנסחה מומדחוס הזה, של מה נשאר הנויכה? למה אתם ואנחנו צריכים להוסיף, שלא ברצון ושלא בכורבה, לתת חוסר של מעבורת לאוייבי ישראל ופסמיציה? והם יפגם, דוסני שלזאת הייתי רשאי לחכות ולקוות, ודומני שזאת חייבים היו לעשות דוקא בתקופת מעבר זו כאשר אנחנו מניעים לסירור כזה שכולכם ברכתם עליו.

אני הלכתי, כפי שאמרתי, בדרך של סמיירה על המסגרת, גם אם תוכן המסגרת מתחנה מפעם לפעם לטובה, עד אשר הגדרתם אותו מכמעט אין כבר תוכן.

מנחם בגין: בכל זאת, אדוני ראש הממשלה, הכנסת החליטה שצריך לבטל את חנועת החרות הענין הזה מ-1945. אל תשכח זאת.

רנה"מ (המשך) - את הכנסת החליטה, היא תעשה זאת, אמרתי כי מרכז הדברים בענין זה, הפיקר בשינוי או הפיקר במאמציו בסוגיה זאת, עד כמה שאפשר להסיר אפשרות סגו, פגיעה ומגישה בלתי פרוה, סבירה במשנהו, בין שוטרי החוק ובין האזרח. בשיחות פרטיות עם אחדים מחברי המפלגות אמרתי כי בתקופה זאת הולך ונבצר מצב ביחס לממשל הצבאי של - דואה ואינו בראה, ולזה אני בתקופה זו שואף, אבל עדיין בחוצה עין פקוחה. ולא רק אני ולא רק רבים מחברי פ- הכנסת יודעים זאת, גם רבים שאינם יהודים יגידו לכם בחום לבב שנהוץ ודאי ה להקל להסיר ולמנוע ככל שאפשר באשר להכנסת הבדל וקיפוח, אבל באיזה מקום שהוא בחוצה עין פקוחה, ונתפלל שלא יהיה אף פעם צורך להשתמש בזאת.